
De uitwinningsvergoeding en bijkomende schadevergoeding bij de beëindiging van een handelsagentuurovereenkomst

1. De principes

Artikel 1.11 WER definieert een handelsagentuurovereenkomst als volgt:

“... [de] overeenkomst waarbij de ene partij, de handelsagent, door de andere partij, de principaal, zonder dat hij onder diens gezag staat, permanent en tegen vergoeding belast wordt met het bemiddelen en eventueel het afsluiten van zaken in naam en voor rekening van de principaal.” (eigen onderstreping)

Denk bijvoorbeeld aan zelfstandige bankagenten; zij bemiddelen en sluiten zaken af (leningen, kredieten, enz.) *in naam en voor rekening* van de bank, en ontvangen hiervoor (gedurende de looptijd van de overeenkomst) een vergoeding van de bank.

Deze vergoeding kan de vorm aannemen van een forfaitaire vergoeding, een variabele vergoeding (commissie), of een combinatie van beide.

Wanneer zo'n agentuurovereenkomst eindigt, bevindt de handelsagent zich vaak in een nadelige situatie, omdat hij zich geconfronteerd zal zien met een verlies aan cliënteel. De agentuurovereenkomst zal immers vaak bepalen dat het door de agent aangebrachte cliënteel van de principaal is, waardoor het einde van de agentuurovereenkomst leidt tot een verlies aan cliënteel en bijgevolg tot een verlies aan inkomsten in hoofde van de agent.

Ter bescherming van de handelsagent heeft de wetgever daarom een aantal dwingende bepalingen geïmplementeerd in boek X WER (die voortspuiten uit Europese wetgeving), met name wat betreft een uitwinningsvergoeding en een bijkomende schadevergoeding.

De handelsagent heeft vooreerst recht op een *uitwinningsvergoeding* wanneer hij gedurende de overeenkomst nieuwe klanten heeft aangebracht, dan wel de zaken van de principaal aanzienlijk heeft uitgebreid, zodat zijn inspanningen de principaal ook na het beëindigen van de agentuurovereenkomst nog potentieel aanzienlijke voordelen kan opleveren (artikel X.18 WER).

Artikel X.19 WER voegt hieraan toe dat de handelsagent, wanneer deze recht heeft op een uitwinningsvergoeding op grond van art. X. 18 WER, bovendien aanspraak kan maken op een *bijkomende schadevergoeding* wanneer de werkelijk geleden schade niet volledig gecompenseerd wordt door de uitwinningsvergoeding.

De omvang van en verhouding tussen deze uitwinningsvergoeding en bijkomende schadevergoeding vormt vaak het voorwerp van discussie tussen principaal en agent.

In twee recente arresten heeft het Hof van Cassatie hieromtrent meer duidelijkheid geschapen.

2. De uitwinningsvergoeding

De uitwinningsvergoeding wordt berekend op basis van de door de agent gerealiseerde uitbreiding van de zaken en de door hem aangebrachte klanten. De uitwinningsvergoeding is op dwingende wijze beperkt tot een maximumbedrag gelijk aan één jaarvergoeding van de agent, berekend op basis van het gemiddelde van de vijf voorafgaande jaren (of op basis van de gemiddelde vergoeding in de voorafgaande jaren indien de agentuurovereenkomst minder dan vijf jaar heeft geduurd).

Er bestond echter geen eensgezindheid over welke posten/elementen precies in aanmerking moesten worden genomen voor het berekenen van dit gemiddelde.

Het Hof van Cassatie heeft dit in een [arrest van 11 juni 2021](#) verduidelijkt. In het betrokken geval ontving de handelsagent een forfaitaire vergoeding van 3.000 euro als 'country manager', een forfaitaire vergoeding voor computerkosten, wagen, brandstof, personeel, administratiekosten, enz. en een kleine variabele vergoeding op basis van de gerealiseerde omzet.

De principaal voerde aan dat de rechter die het bedrag van de uitwinningsvergoeding bepaalt, abstractie dient te maken van de bedragen die de handelsagent heeft ontvangen in de relevante periode *die een louter kosten vergoedend karakter hebben*. De terugbetaling van kosten door de principaal aan de handelsagent tijdens de handelsagentuur zou in die redenering geen vergoeding vormen voor de prestaties van de handelsagent.

Het Hof verwerpt dit standpunt en verduidelijkt dat ook deze component wel degelijk deel uitmaakt van de berekeningsbasis: *"de rechter die het bedrag van de uitwinningsvergoeding bepaalt, [mag] rekening houden met de bedragen die de handelsagent heeft ontvangen in de relevante periode die zijn eigen kosten vergoeden, voor zover deze kosten niet uitzonderlijk zijn en betrekking hebben op de desbetreffende handelsagentuurovereenkomst."*

Voor de berekening van de uitwinningsvergoeding kan dus wel degelijk rekening worden gehouden met forfaitaire onkostenvergoedingen (zoals telefonie, administratie, transport, communicatie, representatie, etc.) voor de berekening van de uitwinningsvergoeding, op voorwaarde dat deze *"niet uitzonderlijk"* zijn en (uiteraard betrekking hebben op de agentuurovereenkomst in kwestie.

3. De bijkomende schadevergoeding

Naast de uitwinningsvergoeding kan de agent *tevens* aanspraak maken op een bijkomende

schadevergoeding (art. X.19 WER), althans voor zover het andere schade van de handelsagent betreft die wordt vergoed.

Dit werd bevestigd door het Hof van Cassatie in een arrest van 18 juni 2021:

Krachtens artikel X.19 WER, dat de omzetting vormt van artikel 17.2, c), Agentuurrichtlijn, kan de handelsagent, voor zover hij recht heeft op de uitwinningsvergoeding bepaald in artikel X.18 WER en het bedrag van deze vergoeding de werkelijk geleden schade niet volledig vergoedt, en op voorwaarde dat hij de werkelijke omvang van de beweerde schade bewijst, boven deze vergoeding schadeloosstelling verkrijgen ten belope van het verschil tussen het bedrag van de werkelijk geleden schade en het bedrag van die vergoeding. De in artikel X.19 WER bedoelde bijkomende schadevergoeding kan slechts een schade dekken die verschilt van de schade die wordt gedekt door de in artikel X.18 bedoelde uitwinningsvergoeding.

Een uitwinningsvergoeding zoals bepaald in artikel X.18 WER kan m.a.w. worden *gecumuleerd* met een bijkomende schadevergoeding zoals bedoeld in artikel X.19 WER, *voor zover die andere dan de door de uitwinningsvergoeding gedekte schade vergoedt*.

Ook wat de concrete toedracht hiervan betreft, heeft het Hof van Cassatie in haar [arrest van 18 juni 2021](#) verduidelijking gebracht: *"de werkelijk geleden schade waarvoor de handelsagent van de principaal een bijkomende schadevergoeding kan verkrijgen, die verschilt van de schade die gedekt wordt door de uitwinningsvergoeding, (kan) slechts betrekking kan hebben op kosten die de handelsagent op grond van een contractuele verplichting of op advies van de principaal ten behoeve van de uitvoering van de overeenkomst op zich heeft genomen, en niet op de kosten die hij vrijwillig en op eigen initiatief heeft gemaakt."*

Kortom: niet alle investeringskosten die de handelsagent heeft gemaakt in het kader van de uitvoering van de agentuurovereenkomst en die bij de beëindiging van het contract nog niet zijn afgeschreven, maar door de beëindiging elk nut hebben verloren voor de voormalige handelsagent,

komen dus zonder meer in aanmerking komen voor vergoeding overeenkomstig artikel X.19 WER.

De bijkomende schadevergoeding in de zin van art. X.19 WER kan enkel en alleen betrekking hebben op (bewezen) werkelijke schade die niet reeds gedekt is door de uitwinningsvergoeding (nl. schade die het gevolg is van klantenverlies), en is in elk geval beperkt tot de kosten die de agent op grond van de agentuurovereenkomst of op advies van de principaal *moest* maken (met uitsluiting van vrijwillig of op eigen initiatief gemaakte kosten).

*
* *

Kristof Vanhove & Arthur Weyens
INTEGRA advocaten
+ 32 11 717 828

k.vanhove@integra-advocaten.be
a.weyens@integra-advocaten.be